

PÄIVÄKOTILASTEN TURVALAITTEIDEN KÄYTTÖ VUOSINA 2004 JA 2006

MATTI HEINONEN

Helsinki 2007

LIKENNETURVAN TUTKIMUSMONISTEITA 105 / 2007

PÄIVÄKOTILASTEN TURVALAITTEIDEN KÄYTTÖ VUOSINA 2004 JA 2006

Matti Heinonen

Helsinki 2007

ISSN 0785-9244

ISBN 978-951-560-149-0

HELSINKI 2007, LIKENNETURVA

Julkaisija
LIIKENNETURVA

KUVAILEHTI

Julkaisun päivämäärä
2007

Tekijä Matti Heinonen		Julkaisun laji tutkimusraportti	
		Toimeksiantaja Liikenneturva	
Julkaisun nimi PÄIVÄKOTILASTEN TURVALAITTEIDEN KÄYTTÖ VUOSINA 2004 JA 2006			
Tiivistelmä			
<p>Liikenneturva käynnisti vuonna 2004 Kuntateema -hankkeen, jonka tarkoituksena on edistää lasten liikenneturvallisuutta ja erityisesti turvalaitteiden (auton turvavyöt ja -istuimet, pyöräilykypärät ja heijastimet) käyttöä. Hanketta varten kerättiin tietoja päiväkotilasten vanhemmille ja päiväkodeille tehdyillä kyselyillä. Kampanjan vaikutusten selvittämiseksi molemmat kyselyt toistettiin vuonna 2006. Päiväkotilasten noin kahdelle tuhannelle perheelle osoitetut kyselyt toteutettiin eri puolilla Suomea päiväkodeissa toukokuussa 2004 ja lokakuussa 2006. Vastausprosentti oli 59 % vuonna 2004 ja 52 % vuonna 2006.</p> <p>Kokonaisuutena vanhempien ja päiväkotien vastaukset olivat vuonna 2006 vielä turvallisuusmyönteisempiä kuin vuonna 2004. Vanhempien asenne turvalaiteasioihin -kuten muutenkin liikenneturvallisuuteen- on hyvin myönteinen. Asenteet ovat kehittyneet vielä myönteisempään suuntaan kyselyitten välillä. On perusteltua olettaa tehdyn kampanjatyön vaikuttaneen pienten lasten vanhempain. Asenneilmasto on otollinen päiväkodeissa tehtävälle liikennekasvatukselle, jonka nähdään tukevan kotien antamaa opastusta liikenteeseen.</p> <p>Pelkän turvavyön varassa matkustavien lasten määrä väheni puolella tutkimusajanjakson aikana ja pienimmillä lapsilla kuljetus pelkässä turvavyössä oli loppunut kokonaan. Siten lasten turvallisuus on selvästi kohentunut tutkimusajanjaksona. Pelkän turvavyön varassa matkustamisen vähenemiseen vaikutti todennäköisesti lainmuutos 1.5.2006, joka velvoitti alle 135 cm pituisten lasten käyttämään painon mukaan määräytyvää turvalaitetta. Selkä menosuuntaan kiinnitetyn turvaistuimen käyttö oli lisääntynyt, mutta käyttö oli edelleen vähäistä (seitsemän prosenttia autossa olevista lapsista). Heijastimen käytössä on sekä vanhemmilla että lapsilla korjaamisen varaa. Lasten heijastimen ja pyöräilykypärän käyttö oli kuitenkin hieman lisääntynyt tutkimusjakson aikana.</p> <p>Sekä vanhemmat että päiväkodit pitävät pelisäännöistä sopimista päiväkodin kanssa tarpeellisena. Vanhemmista on tärkeää, että vanhempainilloissa käsitellään lasten liikenneturvallisuutta. Lisää opetusaineistoja internetistä toivoo vajaa puolet päiväkodeista. Kaksi kolmasosaa päiväkodeista haluaisi enemmän koulutusta päiväkodin henkilöstölle lasten liikenneturvallisuutta koskevissa asioissa.</p>			
Avainsanat (asiasanat) päiväkoti, turvaistuin, liikennekasvatus, heijastin, pyöräilykypärä, lapset			
Muut tiedot			
Sarjan nimi ja numero Liikenneturvan tutkimusmonisteita 105/2007		ISSN 0785-9244	ISBN 978-951-560-149-0
Kokonaissivumäärä 30+ liitteet	Kieli suomi	Hinta	Luottamuksellisuus julkinen
Jakaja Liikenneturva		Kustantaja Liikenneturva	

Utgivare
TRAFIKSKYDDET

BESKRIVNING

Datum för publicering
2007

Publikationen gjord av Matti Heinonen	Publikationens form forskningsrapport
	Uppdragsgivare Trafikskyddet
PUBLIKATIONENS NAMN DAGHEMSBARN ANVÄNDNING AV SÄKERHETSUTRUSTNING ÅR 2004 OCH 2006	
Sammandrag <p>År 2004 startade Trafikskyddet ett Kommuntema-projekt, vars syfte var att främja trafiksäkerheten för barn och i synnerhet användningen av säkerhetsanordningar (bilbälte, bilbarnstol, cykelhjälm och reflex). Man samlade information för projektet genom en enkät till daghemmen och föräldrarna. För att utreda påverkan upprepade man bägge enkäterna år 2006. Mellan maj 2004 och oktober 2006 gjordes enkäten bland ca tvåtusen familjer runt om i Finland. Svarsprocenten var 59 % år 2004 och 52 % år 2006.</p> <p>Som helhet var föräldrarnas och daghemmens svar ännu mera säkerhetsinriktade år 2006 jämfört med år 2004. Föräldrarnas inställning gällande säkerhetsanordningar och även gällande trafiksäkerhet i övrigt var mycket positiv. Attityderna har utvecklats och blivit mer positiva sedan den första enkäten. Det finns skäl att anta att kampanjarbetet inverkat på småbarnsföräldrarna. Attitydatmosfären antas spegla den trafikfostran som ges i daghemmen, vilken i sin tur anses stöda den trafikfostran som ges i hemmen.</p> <p>Under den tid som undersökningen pågick, minskade antalet barn som färdas i bil endast fastspända med bilbälte med hälften och transporten av småbarn i bil med endast bilbälte hade upphört helt. Säkerheten för barn har därmed höjts under perioden för undersökningen. Antagligen medverkade lagändringen 1.5.2006 till att antalet barn som transporterades med endast bilbälte minskade. Lagändringen innebar att barn under 135 cm skall använda säkerhetsutrustning som är anpassad till barnets vikt. Användningen av bakåtvända bilbarnstolar hade ökat, men användningen var fortfarande liten (sju procent av barnen som färdades i bil). Gällande användning av reflex finns det skäl till skärpning både bland barn och vuxna. Trots detta hade användningen av reflex och cykelhjälm bland barn ökat lite under undersökningsperioden.</p> <p>Både föräldrarna och daghemmen anser att det finns behov av att överenskomma om spelreglerna tillsammans med daghemmen. Enligt föräldrarna är det viktigt att barnens trafiksäkerhet tas upp under föräldrakvällarna. Knappt hälften av daghemmen önskar mer undervisningsmaterial på Internet. Två tredjedelar av daghemmen skulle önska mer utbildning för personalen gällande saker som rör trafiksäkerhet för barnen.</p>	
Nyckelord daghem, bilbarnstol, trafikfostran, reflex, cykelhjälm, barn	
Andra uppgifter	
Seriens namn och nummer Liikenneturvan tutkimusmonisteita 105/2007	ISSN 0785-9244
	ISBN 978-951-560-149-0
Antal sidor 30+ bilagor	Språk finska
	Pris
	Konfidentiell karaktär offentlig
Utgivare Trafikskyddet	Förläggare Trafikskyddet

Publisher
LIKENNETURVA

ABSTRACT

Release date
2007

Author Matti Heinonen		Type of Publication Research Report	
		Client Liikenneturva	
Name of publication DAY-CARE CENTRE CHILDREN'S USE OF SAFETY EQUIPMENT IN 2004 AND 2006			
Abstract			
<p>In 2004, Liikenneturva launched the Municipal Theme project which aimed at promoting the traffic safety of children, specifically concentrating on the use of safety equipment (car seatbelts and safety seats, bicycle helmets and reflectors). For the purposes of the project, information was acquired via surveys directed at the parents of day-care centre children and the day-care centres. To assess the impact of the campaign, both surveys were repeated in 2006. The surveys, targeting about 2,000 families with children in day-care centres, were conducted around Finland in May 2004 and October 2006. The return percentage was 59% in 2004 and 52% in 2006.</p> <p>As a whole, the replies of the parents and day-care centres were even more positive in 2006 than two years before. Parents' attitude towards safety equipment issues - and other traffic safety matters as well - is very positive. The attitudes have continued to develop favourably between surveys too. There is cause to assume that the realised campaign effort has affected the parents of small children. The attitude climate is very fruitful for day-care centre traffic education which is perceived to support the traffic-related guidance from home.</p> <p>The number of children travelling while using only a seatbelt decreased by half during the research period and, with regards to the smallest children, the 'seatbelt-only' use stopped entirely. Therefore, the safety of children has clearly improved during the research period. The reduction in the seatbelt-only travel was, in all likelihood, influenced by the law change on 1 May 2006 which obligated small children (less than 135 cm tall) to use a safety device, as determined by one's weight. The use of rear-facing safety seat had increased, but the usage was still on a low level (seven per cent of children in the car). With regards to reflector use, both parents and children have room for improvement. The children's use of reflector and bicycle helmets had, however, increased slightly during the research period.</p> <p>Both parents and day-care centres consider it necessary to agree on common ground rules together with the day-care centre. The parents feel that it is important that children's traffic safety is addressed in parents' meetings. Less than half of the day-care centres would like to get more teaching material from the Internet. Two-thirds of the day-care centres would like to receive more children's traffic safety related training for the centre's personnel.</p>			
Key words day-care centre, safety seat, traffic education, reflector, bicycle helmet, children			
Other information			
Name and number of series Liikenneturva research papers 105/2007		ISSN 0785-9244	ISBN 978-951-560-149-0
Total number of pages 30+ appendices	Language Finnish	Price	Confidentiality public
Distributor		Publisher	

Liikenneturva	Liikenneturva
---------------	---------------

PÄIVÄKOTILASTEN TURVALAITTEIDEN KÄYTTÖ VUOSINA 2004 JA 2006

Kuvailulehti

Beskrivningssida

Documentation page

Sisällysluettelo

6

1 Tutkimuksen tarkoitus

8

1.1 Alle kouluikäisten lasten perheille suunnatut tiedotus- ja kasvatustoimet tutkimusaikana Liikenneturvassa

2 Kyselyiden toteuttaminen ja vastausten edustavuus

9

3 Lasten ja aikuisten turvalaitteiden käyttö autossa

12

3.1 Lapsi etuistuimella, jossa on turvavyö

13

3.2 Eri-ikäisten lasten turvalaitteiden käyttö autossa

14

4 Vanhempien mielipiteitä auton lasten turvalaitteiden hankinnasta ja käytöstä

17

5 Lasten ja vanhempien heijastimen ja pyöräilykypärän käyttö

20

6 Heijastimen ja pyöräilykypärän saatavuus ja käyttömukavuus

21

7 Päiväkotien ja vanhempien välinen sopimus

23

8 Vanhempien ja päiväkotien mielipiteet päiväkotien liikennekasvatuksesta

24

9 Vanhempien kommentteja lasten liikenneturvallisuudesta

25

10 Päiväkotien tekemä liikenneturvallisuuustyö

27

10.1 Turvalaitteiden esilläolo opetustuokioissa

27

10.2 Liikennekasvatusaineistojen käyttö päiväkodeissa

28

10.3 Päiväkotien henkilöstön koulutustarve

28

10.4 Päiväkotien kommentteja

28

11 Pohdinta

29

Taulukkoluetelo:

Taulukko 1. Vanhempien vastausten määrä ja prosenttiosuudet kunnittain vuosina 2004 ja 2006 (kys.1). Tulokset prosentteina.

11

Taulukko 2. Lasten syntymävuosi vuonna 2004 ja 2006 (kys.2).

Tulokset prosentteina.

11

Taulukko 3. Lasten turvalaitteiden (turvavyö tai turvaistuin) käyttö autossa (kys. 3).

12

Taulukko 3.1 Lasten turvalaitteiden havaittu käyttö autossa vuonna 2004.

12

Taulukko 4. Vanhempien turvavyön käyttö autossa (kys. 4). Tulokset prosentteina.

13

Taulukko 5. Auton turvatyyny (kys. 5). Tulokset prosentteina.	14
Taulukko 6. Lasten turvalaitteiden yleisimmät käyttötavat autossa (kys. 6). Tulokset prosentteina.	15
Taulukko 6.1 Lasten turvalaitteet autossa lasten iän mukaan vuonna 2004 (kys. 6). Tulokset prosentteina.	16
Taulukko 6.2 Lasten turvalaitteet autossa lasten iän mukaan vuonna 2006 (kys. 6). Tulokset prosentteina.	16
Taulukko 7. Lapsen turvaistuimen sijoitus autossa (kys. 7). Tulokset prosentteina.	17
Taulukko 8. Vanhempien mielipiteet lasten turvalaitteiden käytöstä autossa vuosina 2004 ja 2006 (kys. 8). Tulokset prosentteina.	18
Taulukko 9. Heijastimen ja kypärän käyttö lapsella vuosina 2004 ja 2006 (kys. 9). Tulokset prosentteina.	20
Taulukko 10. Vanhempien heijastimen ja kypärän käyttö vuosina 2004 ja 2006 (kys. 10). Tulokset prosentteina.	21
Taulukko 11. Vanhempien mielipiteet heijastimien ja kypärien saatavuudesta ja käytöstä vuosina 2004 ja 2006 (kys. 11). Tulokset prosentteina.	22
Taulukko 12. Päiväkotien ja vanhempien välinen sopimus vuosina 2004 ja 2006 (kys.12 vanhempien lomake, kys. 7 päiväkotien lomake). Tulokset prosentteina.	23
Taulukko 13. Vanhempien mielipiteet päiväkotien liikennekasvatuksesta vuosina 2004 ja 2006 (kys. 13). Tulokset prosentteina.	24
Taulukko 14. Liikenneturvallisuusasioiden esilläolo vanhempainilloissa päiväkotien mukaan (kys. 4, päiväkotilomake). Tulokset prosentteina vuosilta 2004 ja 2006.	25
Lähteet	30
Liitteet: Vanhempien kyselylomake Päiväkotien kyselylomake	

1 Tutkimuksen tarkoitus

Liikenneturvan kuntatyön teemana oli vuonna 2004 lasten liikenneturvallisuus ja lasten turvalaitteiden käytön edistäminen. Liikenneturva tarjosi kunnille toimintamalleja, aineistoja ja koulutustukea. Kuntiin suuntautuneet toimet nimettiin Kuntateema -hankkeeksi. Toimintaa tuettiin myös tiedotuskampanjalla. Tätä varten tarvittiin pienten lasten vanhempien mielipiteitä lasten turvalaitteiden käytöstä. Tietoja käytettiin myös Turvallisuus on pieniä tekoja -kampanjassa. Tutkimuksen tarkoitus vuonna 2004 oli kerätä tietoja Kuntateema -hanketta varten päiväkotilasten vanhemmille ja päiväkodeille tehdyillä kyselyillä. Kampanjan vaikutusten selvittämiseksi kyselyt päiväkotilasten vanhemmille ja päiväkodeille toistettiin vuonna 2006.

Toimintaa ideoimaan perustettiin Liikenneturvan sisäinen työryhmä, johon kuului Rainer Kinisjärvi (pj.), Kaisa Hara, Matti Heinonen, Anna-Maija Hinkkanen, Matti Joki, Leena Piippa, Varpu Tavaststjerna ja Milla Vähäkainu (siht.). Työryhmä päätyi muun ohella tekemään ”kyselyn päiväkotilasten vanhemmille ja päiväkotien henkilöstölle turvalaitteiden käytöstä” (hankemuistio 8.1.2004). Tutkimuslomakkeet suunniteltiin hankeryhmässä.

1.1 Alle kouluikäisten lasten perheille suunnatut tiedotus- ja kasvatustoimet tutkimusajankana Liikenneturvassa

Seuraavassa luvussa esitellään Liikenneturvan pienten lasten vanhemmille kohdistamia tiedotus- ja kasvatustoimia tutkimusajanjaksona eli jälkeen ensimmäisen kyselyn toukokuussa 2004 ja ennen toista kyselyä lokakuussa 2006. Toimien erityisenä tavoitteena on ollut lisätä turvavöiden ja lasten turvalaitteiden käyttöä. Luku 1.1 perustuu tiedottaja Kaisa Haran muistioon.

Turvallisuus on pieniä tekoja -kampanja on ollut Liikenneturvan viestinnän sateenvarjo vuosille 2004–2007. Kampanja sisälsi valtakunnallista tiedottamista sekä Liikenneturvan alueellisia ja kunnallisia hankkeita. Kampanjoinnin vaikuttavuutta selvitti Dagmar-tutkimus. Kampanjan muisti yhteensä 65 % perheellisistä autoilijoista. Tulos ylitti ei-kaupallisten kampanjoiden keskitason.

Vuonna 2004 kesäkuun lopun tiedotteessa painopiste oli takapenkin turvavyön käytössä: *Takapenkin turvavyötä käytetään vielä niukasti*. Syyskuun alussa pidettiin tiedotustilaisuus Lahdessa, jonka aiheena olivat keväällä tehdyn kyselyn tulokset: *Vanhemmat tarvitsevat päiväkodin tukea lasten liikennekasvatukseen*. Kysely oli kohdistettu päiväkotikäisten lasten vanhemmille ja päiväkotien henkilökunnalle. Esillä oleva raportti on jatkoa tuolle kyselylle.

Samana vuonna tv-tietoisku *Poika* suunnattiin autoileville perheille. Tunteisiin vetoavan filmin tarkoituksena on herättää aikuiset miettimään vastuutaan perheidensä turvallisuudesta. Tietoiskuun tehtiin neljä eri loppua, joiden aiheina olivat turvavyö, turvaistuin, pyöräilykypärä ja heijastin. Valtakunnallinen tv- ja radiomainonta keskitettiin tiedotuksen ja aluetoiminnan tueksi ulostulojen ajankohtiin.

Talven 2005 hiihtolomaviikonloppuina muistutettiin lasten turvaistuinten käytöstä sekä tv:ssä (MTV3) että radiossa (RadioNova). Helmikuussa oltiin mukana Liikkuvan poliisin kanssa valvonta- ja kampanjaiskuissa. Päivän teema oli lasten oikea kiinnittäminen turvalaitteisiin sekä turvalaitteiden käyttö. Liikenneturva jakoi autoileville perheiden pienimmille kampanjamaskotteja ja vanhemmille turvatietoa. Tempaus oli osa kymmenessä EU-maassa järjestettävää Euchiress 2005 -kampanjaa turvavyön käytön puolesta. Suomessa se toteutettiin koko maassa.

Viestinnän kattoteeman alla toteutettiin kuntien toimintaohjelmaa, jossa tavoitteena oli kiinnittää huomiota lasten turvallisuuteen liikenteessä, edistää lasten turvalaitteiden käyttöä autossa ja välittää tietoa turvalaitteiden oikeasta käytöstä. Toimintaohjelmalla pyrittiin aktivoimaan kuntatasolla eri hallintokunnissa toimivia ihmisiä sisällyttämään liikenneturvallisuusasioita osaksi perheille suunnattuja palveluja.

Toiminnan pääkohteina olivat päivähoiton ja neuvoloiden työntekijät, joiden kautta pyrittiin tavoittamaan alle kouluikäisten lasten vanhempia. Aluetoimistot toteuttivat toimintaohjelmaa järjestämällä päivähoito- ja neuvolahenkilöstön koulutustilaisuuksia sekä viemällä asiaa eteenpäin kuntien liikenneturvallisuusryhmissä. 34 sairaalaa sai turvakaukaloita lasten ensimmäistä auto- matkaa varten.

Laajempaa näkyvyyttä asialle saatiin kytkemällä tiedotusta koulutus- ja valistustoimintaan mukaan. Paikallisia tiedotusvälineitä saatiin hyvin koulutustilaisuuksiin paikalle ja juttuja aiheesta tehtiin paikallisradioihin, -televisioihin ja -lehtiin.

Vuonna 2006 Turvallisuus on pieniä tekoja -kampanjan ensimmäisessä jaksossa paneuduttiin lasten turvalaitteisiin. Tiedotuksen tueksi muistutettiin turvaistuimen käytöstä sekä radiossa että televisiossa. Kohderyhmäksi valittiin autoilevat lapsiperheet. Mainonta keskittyi hiihtoloma-ajan viikonvaihteisiin.

Huhtikuun alun kampanjointi keskittyi lasten kuljettamiseen autossa. Asiaa koskeva lakimuutos tuli voimaan 1.5.2006. Kampanjakokonaisuuteen liittyivät kampanja- ja valvontaisku yhteistyössä Liikkuvan poliisin kanssa, tiedotus sekä tietoiskut. Uutta tv-tietoiskua Eläköön elämä esitettiin 10. - 30.4. Sen lisäksi Liikenneturva oli äänessä radio Novassa Kokkikoulusarjan lasten turvaistuimien -tietoiskulla. Esitysajat oli kohdistettu pääsiäisen meno- ja paluuliikenteeseen 12. - 17.4.2006.

Äitiyspakkausesite lasten kuljettamisesta autossa uudistettiin. Esitteen kuvitusta käyttäen tehtiin juliste neuvoloiden käyttöön. Syksyllä postitettiin kaikkiin neuvoloihin julisteet ja mallikappaleet esitteistä.

Turvavöiden ja istuimien käyttöön tuli muutoksia uuden direktiivin ja asetuksen myötä 1.5.2006; mm. säännökset lasten kuljettamisesta tiukentuivat. Päivitettiin lasten kuljettamiseen liittyvät aineistot sekä kuntien toimintaohjelmaa, "kuntateema" varten tehdyt koulutusaineistot (ppt-esitys ja kouluttajan taustamoniste.)

Jokaisena kampanjavuonna päiväkodeille lähetettiin sähköpostilla turvauutiskirjeitä. Päiväkodeille lähetettiin Turvauutiset kolme kertaa vuonna 2006. Tällöin Turvauutisissa käsiteltiin mm. lasten kuljettamista koskevien sääntöjen muutoksia.

2 Kyselyiden toteuttaminen ja vastausten edustavuus

Lasten turvalaitteita koskevia kyselyitä tehtiin kaksi molempina vuosina. Toinen, sisällöltään, laajempi osoitettiin päiväkotilasten vanhemmille ja toinen suppeampi versio päiväkodeille. Kyselylomakkeet olivat samoja molempina tutkimusvuosina. Liikenneturvan henkilöstö valitsi päiväkodit ja keräsi tiedot. Saattaa olla, että kohteiksi valikoitui tavallista aktiivisempia päiväkoteja, joten tulokset voivat olla keskimääräistä parempia.

Päiväkotilasten vanhemmille osoitettu kysely toteutettiin eri puolilla Suomea päiväkodeissa toukokuussa 2004. Lomakkeita jaettiin 1595 kappaletta 32 päiväkodissa 20 paikkakunnalla. Kaikkiaan kyselyyn vastasi 934 vanhempaa. Lomakkeen täytti ensisijaisesti (80 %) äiti. Kyselyn vastausprosentti oli 59 % vuonna 2004.

Vuonna 2006 vanhemmille jaetun kyselylomakkeen palautti 1049 vanhempaa. Kyselyn palautusprosentti oli 52 % vuonna 2006.

Vuoden 2006 lokakuussa tutkimuksessa olivat samat paikkakunnat kuin vuonna 2004. Päiväkodit eivät välttämättä olleet samoja ja monet vanhemmat olivat tietysti vaihtuneet lasten kasvaessa.

Päiväkotikyselyyn vastasi vuonna 2004 32 päiväkotia tai päiväkodin ryhmää ja vuonna 2006 27 päiväkotia tai päiväkodin ryhmää. Vastauskommenteista ilmeni, että monessa päiväkodissa oli pidetty kokous lomakkeen täyttämistä varten. Usein kuitenkin päiväkodin puolesta vastasi päiväkodin johtaja tai ryhmän vetäjä.

Puuttuvaa tietoa, eli vastaamatta jättämistä, oli vain vähän. Kun vanhempien kyselyihin vastanneiden määrä oli näin suuri, vastausprosentti kohtuullinen, ja lomakkeet hyvin täytettyjä, tuloksia voi pitää luotettavina. Monien kysymyksiä jakaumat olivat samankaltaisia vuosien 2004 ja 2006 välillä. Se tukee tulosten luotettavuutta. On huomattava, että kyselyiden tulokset esim. turvalaitteiden käytöstä koskevat itse ilmoitettua käyttöä. Poikkeuksena on taulukko 3.1, jossa raportoidaan tarkkailtu turvavyön käyttö.

Seuraavassa taulukossa esitetään vanhempien kyselyn vastausosuudet kunnittain.

Taulukko 1. Vanhempien vastausten määrä ja prosenttiosuudet kunnittain vuosina 2004 ja 2006 (kys.1). Tulokset prosentteina.

Vuonna 2004			Vuonna 2006		
	lukumäärä	%		lukumäärä	%
Joensuu	26	3	Joensuu	38	4
Jyväskylä	105	11	Jyväskylä	98	9
Kontiolahti	18	2	Kontiolahti	40	4
Kuopio	39	4	Kuopio	44	4
Lahti	49	5	Lahti	121	12
Lappeenranta	141	15	Lappeenranta	150	14
Maaninka	22	2	Maaninka	13	1
Mikkeli	63	7	Mikkeli	70	7
Nurmes	12	1	Nurmes	25	2
Oulu	75	8	Oulu	98	9
Pori	54	6	Pori	55	5
Rovaniemi	55	6	Rovaniemi	79	8
Sipoo	16	2	Sipoo	7	1
Tampere	54	6	Tampere	32	3
Turku	40	4	Turku	67	6
Vaasa	66	7	Vaasa	65	6
Vantaa	64	7	Vantaa	37	4
Lieto+Kaarina+Raisio	33	3	ei tietoa paikkakunnasta	10	1
Yht.	932	100	I	1049	100

Eniten päiväkotilasten vanhempien vastauksia saatiin Lappeenrannasta ja Jyväskylästä vuonna 2004. Vuonna 2006 lomakkeita palautettiin runsaasti Lappeenrannan ja Jyväskylän ohella myös Lahdesta. Kyselyt painottuivat isohkoihin kaupunkeihin.

Taulukko 2. Lasten syntymävuosi vuonna 2004 ja 2006 (kys.2). Tulokset prosentteina.

Syntymävuosi vuonna 2004	%	Syntymävuosi vuonna 2006	%
1996	1	1999	1
1997	25	2000	34
1998	25	2001	22
1999	17	2002	16
2000	15	2003	12
2001	11	2004	9
2002	5	2005	5
2003	1	Yht.	100
Yht.	100	N=	1043
N=	929		

Kyselyiden vastaukset koostuivat pääosin 5-7 -vuotiaista lapsista. Heitä oli otoksessa 68 prosenttia vuonna 2004 ja 57 prosenttia vuonna 2006. Tutkimusajankohtien poikkeavuus vaikeuttaa iän vertailua, koska olisi pitänyt kysyä sen hetkistä lapsen ikää eikä syntymävuotta. Nyt kaikki tietynä vuonna syntyneet määriteltiin samanikäisiksi eli esim. vuonna 1997 syntyneet lapset olivat vuonna 2004 seitsemän vuotiaita. Vuonna 2004 kysely tehtiin toukokuussa, jolloin osa vuonna 1997 syntyneistä oli jo täyttänyt seitsemän vuotta. Vuoden 2006 kysely tehtiin loka-kuussa. Seitsemän vuotta vuonna 2006 täyttäneet lapset olivat lähteneet päiväkodeista kouluhin.

3 Lasten ja aikuisten turvalaitteiden käyttö autossa

Päiväkotilasten vanhemmilta tiedusteltiin sekä omaa että lasten turvalaitteiden käyttöä autossa.

Taulukko 3. Lasten turvalaitteiden (turvavyö tai turvaistuin) käyttö autossa (kys. 3).

lasten turvavyön tai turvaistuimen käyttö		v. 2004	v. 2006
a) lyhyillä matkoilla (alle 5 km)	yleensä aina joskus ei koskaan	99 % 1 % yksi vast. N=931	99 % 1 % N=1046
b) pitkillä matkoilla (yli 5 km)	yleensä aina joskus ei koskaan	100 % N=928	100 % N=1046

Sekä vuonna 2004 että vuonna 2006 vanhempien ilmoituksen mukaan lapset käyttivät aina turvavyötä sekä lyhyillä että pidemmällä matkoilla. Itse ilmoitettu käyttö voi poiketa havaitusta käytöstä. Siksi seuraavassa taulukossa esitetään lasten turvalaitteiden havaittu käyttö vuodelta 2004.

Taulukko 3.1 Lasten turvalaitteiden **havaittu** käyttö autossa vuonna 2004.

v. 2004	0 - 5 -vuotiaat
turvaistuin/kaukalo	50 %
auton turvavyö	35 %
ei turvalaitteessa	15 %
Yht.	100 %
N	2079

Liikenneturvan eri puolilla Suomea tarkkailemalla keräämä tieto lasten turvalaitteiden käytöstä oli 85 prosenttia vuonna 2004. Osuus on pienempi kuin itse ilmoitetun käytön osuus.

Myös päiväkodeista saatujen vastausten perusteella lapset oli kiinnitetty yleensä turvalaitteisiin. Kuusi prosenttia päiväkodeista oli vuonna 2004 sitä mieltä, että kaikki lapset käyttivät päiväkotimatkoilla turvavyötä tai -istuinta, loput 94 % vastasivat, että suurin osa käyttää lasten turvalaitteita (päiväkotikysely, kys. 3a). Vuonna 2006 päiväkodeille tehdyn uusintakyselyn tuloksen mukaan 27 prosenttia päiväkodeista oli sitä mieltä, että kaikki lapset käyttivät turvavyötä tai -istuinta. Loput, runsas kaksi kolmasosaa, olivat sitä mieltä vuonna 2006, että suurin osa käyttää lasten turvalaitteita.

Vanhempien turvavyön käyttö lisää myös lasten turvallisuutta. Onnettomuuden sattuessa vyöllisinä he ovat todennäköisemmin toimintakykyisiä kuin ilman turvavyötä eivätkä myöskään ruusena onnettomuudessa lapsiaan. Samalla he toimivat tärkeänä kasvattavana esimerkkinä.

Taulukko 4. Vanhempien turvavyön käyttö autossa (kys. 4). Tulokset prosentteina.

		v.2004	v.2006
a) lyhyillä matkoilla (alle 5 km)	yleensä aina	94 %	95 %
	joskus	5 %	4 %
	ei koskaan	1 %	1 %
	N=931		N=1049
b) pitkillä matkoilla (yli 5 km)	yleensä aina	99 %	99 %
	joskus	1%	1 %
	ei koskaan		3 vast.
	N=931	N=931	N=1049

Vanhemmat vastasivat molemmissa kyselyissä käyttävänsä itse myös turvavyötä lähes aina sekä lyhyillä että pitkillä matkoilla. Yksi prosentti vanhemmista vastasi käyttävänsä vain "joskus" turvavyötä pitkillä matkoilla. Lyhyillä matkoilla laiminlyödään turvavyön käyttö hieman useammin kuin pitkillä matkoilla.

Liikenneturvan seurantamittauksissa turvavyön käyttö etuistuimilla taajamien ulkopuolella oli 91 prosenttia ja taajamissa 83 prosenttia. Voisi olettaa, että pienten lasten vanhemmat ovat keskimääräistä tunnollisempia turvavyön käyttäjiä, joten ilmoitetun ja havaitun käyttäytymisen ero ei ole suuri.

3.1 Lapsi etuistuimella, jossa on turvatyyny

Autojen turvatyynynt yleistyvät ripeästi autokannan uudistuessa. Turvatyynynt voivat olla lapsille vaarallisia. Erityisen vaarallista on sijoittaa turvaistuin selkä menosuuntaan eturuvatyynyntä varustetulle istuinpaikalle, jos sitä ei ole kytketty pois päältä. Tällöin istuin jopa nojaa kolaritilanteessa räjähtävällä voimalla avautuvaan turvatyynynt.

Turvatyyny lisää -päinvastoin kuin aikuisilla- lasten todennäköisyyttä kuolla onnettomuudessa. Liikenneturvallisuuden käsikirjan mukaan kuoleman todennäköisyys kasvaa alle 13-vuotiailla lapsilla, joilla ei ole turvavyötä kiinni, 28 prosenttia (Elvik & Vaa 2004).

Oli paikallaan selvittää turvatyynynt määrää pienten lasten vanhempien autoissa.

Taulukko 5. Auton turvatyyny (kys. 5). Tulokset prosentteina.

"Onko autossanne toimintavalmis turvatyyny (airbag)"	vuonna 2004	vuonna 2006
a) kuljettajan paikalla	kyllä 62 % ei 38 % N=899	kyllä 75 % ei 25 % N=1018
b) kuljettajan viereisellä paikalla	kyllä 44 % ei 56 % N=894	kyllä 60 % ei 40 % N=1017
c) sivuilla	kyllä 22 % ei 78 % N=872	kyllä 36 % ei 64 % N=996

Lähes kahdessa kolmasosassa lapsiperheiden autoista oli kuljettajan turvatyyny ja 44 prosentilla vanhempien autoista oli etumatkustajan paikalla turvatyyny vuonna 2004. Rungas viidennes autoista on varustettu sivuturvatyynyillä.

Turvatyynyjen osuus oli kasvanut vuonna 2006. Kuljettajan viereisellä paikalla vuonna 2006 oli turvatyyny 60 prosentilla autoista. Kolmella neljästä kuljettajan paikasta oli turvatyyny tuona vuonna.

Viisi prosenttia vastaajista ei vastannut sivuturvatyynykysymykseen vuonna 2006. He eivät ilmeisesti tienneet, onko autossa sivuturvatyynyjä. Tuloksista on todettava, että turvatyynyillä varustetut autot ovat lapsiperheiden suuren enemmistön arkipäivää.

Kaikista päiväkotilapsista vuonna 2004 neljä prosenttia (14 vastausta) oli sijoitettu etuistuimelle, vaikka siinä on turvatyyny. (Todennäköisesti suurimmalla osalla näistäkin tapauksista oli turvatyyny kytketty pois päältä.) Vuoden 2006 kyselystä saatiin sama tulos. Neljä prosenttia (21 vastausta) lapsista istui turvatyynyillä varustetulla etuistuimella.

Vanhemmilta ei kysytty tässä tutkimuksessa, tietävätkö he, että selkä menosuuntaan - turvaistuinta on kiellettyä ja vaarallista sijoittaa etuturvatyynyillä varustetulle paikalle, jos sitä ei ole kytketty pois päältä. Selkä menosuuntaan asennetun turvaistuimen käyttökiellon tietämistä etuturvatyynyillä varustetulla istuinpaikalla tutkittiin kaikkia autoilijoita edustaneessa kyselyssä vuonna 2002 (Heinonen 2002). Tulokseksi saatiin, että 79 % (N=909) tiesi käyttökiellon. On todennäköistä, että pienten lasten vanhemmat tuntevat kiellon vielä paremmin kuin muut autoilijat. Sen puolesta puhuu tämän tutkimuksen tulos, että hyvin harvoin (4 % molempina tutkimusvuosina) lapsi sijoitettiin tällaiselle paikalle. Selkä menosuuntaan turvaistuimen käyttökielto etuturvatyynyapaikalla on merkitty autossa ja kerrottu auton ohjekirjassa.

3.2 Eri-ikäisten lasten turvalaitteiden käyttö autossa

Seuraavassa taulukossa käsitellään, mitä turvalaitetta lapset käyttävät autossa.

Taulukko 6. Lasten turvalaitteiden yleisimmät käyttötavat autossa (kys. 6). Tulokset prosentteina.

"Mitä turvalaitetta ensisijaisesti käytätte lapsella autolla liikkeessanne? (valitkaa yksi vaihtoehto)"	v. 2004	v. 2006
	%	%
selkä menosuuntaan kiinnitettyä turvaistuinta	5	7
kasvot menosuuntaan kiinnitettyä turvaistuinta	15	22
turvaistuinta ja auton turvavyötä	17	24
istuinkoroketta ja auton turvavyötä	46	39
pelkkää turvavyötä	16	8
jotakin muuta ratkaisua	1	
Yht.	100	100
N	926	1042

Istuinkoroke yhdistettynä turvavyön käyttöön oli selvästi yleisin ratkaisu lasten kuljettamisessa. Lähes puolet vastanneista käytti tätä ratkaisua. Tulos on ymmärrettävä, koska enemmistö lapsista on sen ikäisiä, joille ko. turvalaiteratkaisu soveltui. Pelkkää turvavyötä käyttäneiden osuus oli vähentynyt puolella tutkimusajanjakson aikana. Tulos on tilastollisesti erittäin merkitsevä. Tulos voi johtua siitä, että vuonna 2006 lokakuussa vanhimmat seitsemän vuotta tuona vuonna täyttävät lapset olivat koulussa, kun he vuonna 2004 toukokuussa olivat päiväkodissa. Vanhempien valistuneisuus ja autojen varustetason lisääntyminen sekä lasten turvalaitteiden tulo pakolliseksi puolustaa taas aitoa muutosta turvalaitteiden käytössä.

Henkilöautossa on lasten (alle 135 cm) 1.5.2006 alkaen käytettävä lapsen painon perusteella määräytyvää turvalaitetta. Jos turvalaitetta ei poikkeuksellisesti ole käytettävissä, lapsen on istuttava turvavyössä muualla kuin etuistuimella. Alle 3-vuotiasta lasta ei saa lainkaan kuljettaa henkilöautossa, johon ei voida kiinnittää lasten turvalaitetta.

Taulukko 6.1 Lasten turvalaitteet autossa lasten iän mukaan vuonna 2004 (kys. 6). Tulokset prosentteina.

"Mitä turvalaitetta ensisijaisesti käytätte lapsella autolla liikkuessanne?"	lasten ikä			Yht.
	alle 4-vuotiaat	4-5-vuotiaat	yli 6-vuotiaat	
	38	5	4	47
selkä menosuuntaan kiinnitettyä turvaistuinta	24 %	2 %	1 %	5 %
	70	52	19	141
kasvot menosuuntaan kiinnitettyä turvaistuinta	44 %	18 %	4 %	15 %
	28	84	46	158
turvaistuinta ja auton turvavyötä	18 %	29 %	10 %	17 %
	18	128	280	426
istuinkoroketta ja auton turvavyötä	11 %	44 %	59 %	46 %
	4	20	121	145
pelkkää turvavyötä	3 %	7 %	25 %	16 %
		1	5	6
			1 %	1 %
N	158	290	475	923
Yht.	100 %	100 %	100 %	100 %

Taulukko 6.2 Lasten turvalaitteet autossa lasten iän mukaan vuonna 2006 (kys. 6). Tulokset prosentteina.

"Mitä turvalaitetta ensisijaisesti käytätte lapsella autolla liikkuessanne?"	lasten ikä			Yht.
	alle 4-vuotiaat	4-5-vuotiaat	yli 6-vuotiaat	
	63	5	1	69
selkä menosuuntaan kiinnitettyä turvaistuinta	23 %	1 %		7 %
	144	66	17	227
kasvot menosuuntaan kiinnitettyä turvaistuinta	53 %	17 %	5 %	22 %
	51	138	58	247
turvaistuinta ja auton turvavyötä	19 %	35 %	16 %	24 %
	15	168	225	408
istuinkoroketta ja auton turvavyötä	5 %	43 %	61 %	39 %
		16	65	81
pelkkää turvavyötä		4 %	18 %	8 %
jotakin muuta ratkaisua	1	1	1	3
	274	394	367	1035
	100 %	100 %	100 %	100 %

Nuorimmista lapsista noin neljännes käytti selkä menosuuntaan -istuinta molempina tutkimusvuosina. Alle 4-vuotiaista lapsista 44 prosenttia vuonna 2004 istui kasvot menosuuntaan -istuimessa. Vuonna 2006 kasvot menosuuntaan -istuinta käytti 53 prosenttia alle 4-vuotiaista

lapsista. Vielä vuonna 2004 kolme prosenttia alle 4-vuotiaista lapsista matkusti vain turvavyön varassa. Pelkän turvavyön käyttö oli pienimmillä lapsilla tutkimusjaksona loppunut kokonaan. Vuonna 2004 neljä prosenttia alle 4-vuotiaista lapsista käytti vain turvavyötä, vuonna 2006 ei enää kukaan. Turvalaitteiden käytön pakollisuus huhtikuun 2006 jälkeen on todennäköisesti vaikuttanut osaltaan myönteiseen tulokseen.

Huolestuttavan paljon alle 4-vuotiaat lapset matkustivat kasvot menosuuntaan. Kasvot menosuuntaan -istuimella vähentää alle viisivuotiaiden henkilövahinkoja puolella. Pelkkä turvavyö vähentää noin kolmanneksella pienten lasten vahinkoja. Selkä menosuuntaan käytetty istuin on turvallisin, se vähentää alle 5-vuotiaiden lasten henkilövahinkoja 80 prosenttia (Elvik & Vaa 2004).

Lasten turvallisuutta autossa voidaan edistää sijoittamalla lapsi takapenkillä. Seuraavassa taulukossa tarkastellaan lapsen sijoittamista autoon.

Taulukko 7. Lapsen turvaistuimen sijoitus autossa (kys. 7). Tulokset prosentteina.

"Mille istuinpaikalle autossa lapsenne turvaistuin on sijoitettu?"		
	v. 2004	v. 2006
etuistuimelle	9 %	6 %
takaistuimelle	91 %	94 %
Yht.	100 %	100 %
N	813	990

Runsas 90 % lapsista istui auton takaistuimella turvaistuimessa. Etuistuimelle turvaistuimen oli sijoittanut vuonna 2004 vain yhdeksän prosenttia vanhemmista ja vuonna 2006 osuus oli vielä pienempi, kuusi prosenttia turvaistuimista sijaitsi etuistuimella.

4 Vanhempien mielipiteitä auton lasten turvalaitteiden hankinnasta ja käytöstä

Liikenneturvaan otetaan usein yhteyttä auton lasten turvalaitteita koskevissa asioissa. Nuoret perheet kokevat asian tärkeäksi ja kysyvät neuvoa. On aiheellista kysyä vanhemmilta, mitä käsitteitä ja mahdollisia pulmia on auton lasten turvalaitteiden hankinnassa ja käytössä. Seuraavassa taulukossa esitetään lasten turvalaiteasioista 11 väittämää, joista vanhemmat saattoivat valita olivatko he samaa vai eri mieltä.

Taulukko 8. Vanhempien mielipiteet lasten turvalaitteiden käytöstä autossa vuosina 2004 ja 2006 (kys. 8). Tulokset prosentteina.

"Arvioikaa seuraavia turvaistuimen ja -vyön käyttöön liittyviä väittämiä. <u>Miten ne vastaavat mielipidettänne?"</u>	Tutkimusvuodet ja vastaus-ten määrä	vastaa <u>hyvin</u> mieli-pidettäni %	vastaa <u>kohtal.</u> mieli-pidettäni %	vastaa <u>huonosti</u> mieli-pidettäni %
Turvaistuinten asennusohjeet ovat selkeitä ja helppoja noudattaa.	v. 2004 (N=917)	38	54	8
	v. 2006 (N=1025)	48	46	6
Turvaistuimen kiinnittäminen oikein auton istuimeen on hankalaa.	v. 2004 (N=918)	22	46	32
	v. 2006 (N=1023)	17	47	36
Olen saanut riittävästi opastusta turvaistuimen asentamisessa ja käytössä	v. 2004 (N=906)	34	45	21
	v. 2006 (N=1013)	39	43	18
Turvaistuinten myyjät osaavat opastaa oikean turvalaitteen valinnassa ja käytössä.	v. 2004 (N=898)	40	49	11
	v. 2006 (N=1008)	44	46	10
Turvaistuinten myyjät ja vuokraajat kantavat vastuuta turvalaitteiden oikeasta käytöstä.	v. 2004 (N=895)	17	50	33
	v. 2006 (N=996)	19	50	31
Turvaistuin on liian kallis hankinta.	v. 2004 (N=902)	15	32	53
	v. 2006 (N=1016)	15	33	52
Turvakaukaloiden ja -istuinten vuokrauspalvelua tulisi kehittää.	v. 2004 (N=896)	54	38	8
	v. 2006 (N=1004)	46	41	13

Taulukko 8. jatkuu...

"Arvioika seuraavia turvaistuimen ja -vyön käyttöön liittyviä väittämiä. <u>Miten ne vastaavat mielipidettänne?"</u>	Tutkimusvuodet ja vastaus-ten määrä	vastaa <u>hyvin</u> mieli-pidettäni %	vastaa <u>kohtal.</u> mieli-pidettäni %	vastaa <u>huonosti</u> mieli-pidettäni %
Lapsi viihtyy hyvin turvaistuimessa.	v. 2004 (N=908)	65	31	4
	v. 2006 (N=1021)	69	27	4
Lapsi irrottaa usein turvaistuimen vyöt itse ajon aikana	v. 2004 (N=907)	3	13	84
	v. 2006 (N=1016)	3	13	84
Auton turvavyö hankaa lapsen kaulaa.	v. 2004 (N=901)	21	31	48
	v. 2006 (N=1011)	17	30	53
Taksilla matkustamista rajoittaa turvaistuimen puuttuminen useimmista takseista.	v. 2004 (N=880)	27	31	42
	v. 2006 (N=978)	32	36	32

Trendinomaisesti vanhempien mielipiteet olivat vielä hieman turvallisuusmyönteisempiä vuonna 2006 kuin vuonna 2004.

Enemmistö vanhemmista pitää turvalaitteiden asennusohjeita selkeinä. Turvaistuimen asentaminen koettiin hankalaksi molempina tutkimusvuosina. Enemmistö vanhemmista oli vähintään kohtalaisesti samaa mieltä väitteen kanssa ”Turvaistuimen kiinnittäminen oikein auton istuimeen on hankalaa”.

Enemmistö on saanut riittävästi opastusta turvaistuimista. Turvaistuinten myyjien opastustaitoihin ollaan hyvin tyytyväisiä. Siihen ei uskota, että myyjät yleisesti kantaisivat vastuuta turvaistuinten oikeasta käytöstä.

Runsaat puolet vanhemmista ei pidä turvaistuinta liian kalliina hankintana. Turvalaitteiden vuokrauspalvelua toivotaan kehitettäväksi. Vanhempien mielestä lapsi viihtyy hyvin turvaistuimessa eikä irrota itse turvaistuimen vyötä ajon aikana. Turvavyön hankaaminen lasta kaulaan ei ole yleinen ongelma. Yleisesti turvaistuimen käytössä ei koeta paljon ongelmia.

Väite:”Taksilla matkustamista rajoittaa turvaistuimen puuttuminen useimmista takseista” vastasi hyvin runsaan neljänneksen vanhempien mielipidettä vuonna 2004 ja lähes kolmanneksen mielipidettä vuonna 2006. Kaksi kolmasosaa vanhemmista vuonna 2006 oli kohtalaisesti tai hyvin samaa mieltä siitä, että taksilla matkustamista rajoittaa turvaistuimen puuttuminen useimmista takseista.

5 Lasten ja vanhempien heijastimen ja pyöräilykypärän käyttö

Lasten liikenneturvallisuuden kannalta on tärkeää, että lapset käyttävät suojavälineitä myös kevyessä liikenteessä. Seuraavassa taulukossa tarkastellaan lasten heijastimen ja pyöräilykypärän käyttöä.

Taulukko 9. Heijastimen ja kypärän käyttö lapsella vuosina 2004 ja 2006 (kys. 9). Tulokset prosentteina.

”Kun kuljette jalan tai pyörällä lapsen kanssa, käytätkö lapsenne:”		v. 2004	v. 2006
a) pimeään aikaan heijastinta	yleensä aina	76 %	81 %
	joskus	23 %	18 %
	ei koskaan	1 %	1 %
		N=925	N=1037
b) pyöräilykypärää pyöräillessä	yleensä aina	94 %	96 %
	joskus	5 %	3 %
	ei koskaan	1 %	1 %
		N=910	N=1011
c) pyöräilykypärää pyörän kyydissä	yleensä aina	92 %	95 %
	joskus	6 %	3 %
	ei koskaan	2 %	2 %
		N=856	N=960

Heijastimen ja pyöräilykypärän käyttö oli hieman lisääntynyt tutkimusajanjakson aikana. Pyöräilykypärää lapset käyttivät lähes aina sekä itse ajaessaan että aikuisen kyydissä.

Myös **päiväkodeille** tehdyn kyselyn mukaan (kys. 3b, N=30) lasten pyöräilykypärän käyttö oli päiväkotimatkoilla hyvin yleistä. Vuonna 2004 lähes puolet (43 %) päiväkodeista oli sitä mieltä, että kaikki lapset käyttivät päiväkotimatkoilla pyöräilykypärää, suurimmalla osalla lapsista kypärä oli päiväkotimatkoilla 53 prosentin mielestä. Vain yksi päiväkotio oli sitä mieltä, että noin puolella lapsista on kypärä käytössä.

Vuonna 2006 tehdystä kyselyssä lähes kaksi kolmasosaa (63 %, N=26) päiväkodeista oli sitä mieltä, että kaikki lapset käyttivät ko. matkoilla pyöräilykypärää, suurimmalla osalla lapsista kypärä oli runsaan kolmanneksen mielestä.

Lasten heijastimen käytössä on parantamisen varaa. Yleensä aina heijastinta käytti vanhempien maininnan mukaan 76 % lapsista vuonna 2004 ja 81 % vuonna 2006.

Tämä tuli ilmi myös päiväkodeille tehdystä kyselyssä, jossa vastattiin (kys.3), että heijastin oli ”kaikilla lapsilla käytössä” (16 % vuonna 2004, 26 % vuonna 2006). ”Suurin osa käyttää heijas-

tinta” -vaihtoehdon valitsi 44 prosenttia päiväkodeista vuonna 2004 ja 59 prosenttia päiväkodeista vuonna 2006. ”Puolet lapsista käytti heijastinta” -vaihtoehdon valitsi 31 % päiväkodeista vuonna 2004 ja 11 % vuonna 2006. ”Harvat lapset käyttävät heijastinta päiväkotimatkoilla” -vaihtoehdon valitsi 9 % päiväkodeista vuonna 2004 ja 4 % vuonna 2006.

Taulukko 10. Vanhempien heijastimen ja kypärän käyttö vuosina 2004 ja 2006 (kys. 10). Tulokset prosentteina.

”Entä te itse, kun kuljette jalan tai pyörällä, käyttekö:”		v. 2004	v. 2006
a) pimeään aikaan heijastinta	yleensä aina	44 %	52 %
	joskus	48 %	41 %
	ei koskaan	8 %	7 %
		N=929	N=1038
b) pyöräilykypärää pyöräillessä	yleensä aina	30 %	34 %
	joskus	24 %	21 %
	ei koskaan	46 %	45 %
		N=915	N=1020

Vanhempien heijastimen ja pyöräilykypärän käytössä on reilusti parantamisen varaa. Lähes puolet vanhemmista ilmoitti, että he eivät käytä kypärää koskaan. Tosin osa heistä ei pyöräile. Noin puolet vanhemmista oli sitoutunut heijastimen käyttöön. Jalankulkijan heijastimen ja pyöräilykypärän käyttö on lisääntynyt vuoteen 2004 verrattuna.

6 Heijastimen ja pyöräilykypärän saatavuus ja käyttömukavuus

Liikenneturvaan tulee tiedusteluja, mistä voi hankkia heijastimia. Sopivan pyöräilykypärän löytämisessä voi olla myös ongelmia. Seuraavassa taulukossa selvitetään vanhempien käsityksiä heijastimen ja pyöräilykypärän käyttömukavuudesta ja saatavuudesta.

Taulukko 11. Vanhempien mielipiteet heijastimien ja kypärien saatavuudesta ja käytöstä vuosina 2004 ja 2006 (kys. 11). Tulokset prosentteina.

"Arvioikaa seuraavia pyöräilykypäriin ja heijastimeen liittyviä väittämiä. <u>Miten ne vastaavat mielipidettänne?</u> "	Tutkimusvuodet ja vastausten määrä	vastaa hyvin mieli-pidettäni %	vastaa kohtal. mieli-pidettäni %	vastaa huonosti mieli-pidettäni %
Kaupoissa on hyvät valikoimat pyöräilykypäriä tarjolla.	v. 2004 (N=847)	72	24	4
	v. 2006 (N=1035)	66	29	5
Pyöräilykypäret ovat liian kalliita.	2004 (N=846)	16	48	36
	v. 2006 (N=1033)	13	44	44
Pyöräilykypära on epämukava käyttää.	v 2004 (N=842)	20	50	30
	v. 2006 (N=1030)	17	52	31
Pyöräilykypära on helppo säätää päähän sopivaksi.	v. 2004 (N=847)	34	48	18
	v. 2006 (N=1034)	35	50	15
Heijastimia on hyvin saatavilla kauppoissa.	v. 2004 (N=847)	59	30	11
	v. 2006 (N=1037)	72	22	6

Vanhemmat ovat yleisesti sitä mieltä, että kaupoissa on hyvin pyöräilykypäriä tarjolla. Noin kaksi kolmasosaa vastaajista oli kohtalaisesti tai hyvin samaa mieltä väittämästä, että pyöräilykypäret ovat liian kalliita. Useimpien (70 %) vastaajien mielestä väittäminen " pyöräilykypära on epämukava käyttää" vastasi kohtalaisesti tai hyvin omaa mielipidettä. Kypäran säätäminen päähän sopivaksi koettiin suhteellisen ongelmattomaksi. Heijastimien saatavuuteen oltiin tyytyväisiä.

7 Päiväkotien ja vanhempien välinen sopimus

Lasten liikenneturvallisuuden edistäminen on vanhempien ja päiväkodin yhteinen etu. Seuraavassa taulukossa tiedustellaan vanhempien halukkuutta sopimustyyppiseen yhteistyöhön päiväkodin kanssa.

Taulukko 12. Päiväkotien ja vanhempien välinen sopimus vuosina 2004 ja 2006 (kys.12 vanhempien lomake, kys. 7 päiväkotien lomake). Tulokset prosentteina.

”Miten tarpeellisena lasten liikenneturvallisuuden edistämisen kannalta pidätte toimintatapaa, jossa päiväkotit ja lasten vanhemmat tekevät sopimuksen turvalliseen liikkumiseen liittyvistä yhteisistä pelisäännöistä?”				
	Tutkimusvuodet ja vastausten määrä	Pidän tarpeellisena %	En pidä tarpeellisena %	En osaa sanoa %
Vanhemmat	v. 2004 (N=845)	80	7	13
	v. 2006 (N=1035)	83	6	11
Päiväkodit	v. 2004 (N=31)	65	16	19
	v. 2006 (N=26)	77	15	8

Sekä vanhemmat että päiväkodit pitivät sopimusta liikenneturvallisuuden pelisäännöistä päiväkodin ja vanhempien kanssa hyvinkin tarpeellisena. Selvä enemmistö, jopa noin 80 % molemmista ryhmistä oli sitä mieltä tutkimusvuosina. Vuonna 2006 sopimusta pidettiin vielä hieman tärkeämpänä kuin vuonna 2004.

8 Vanhempien ja päiväkotien mielipiteet päiväkotien liikennekasvatuksesta

Seuraavassa taulukossa tuodaan esille vanhempien mielipiteitä päiväkotien liikennekasvatuksesta.

Taulukko 13. Vanhempien mielipiteet päiväkotien liikennekasvatuksesta vuosina 2004 ja 2006 (kys. 13). Tulokset prosentteina.

Arvioikaa seuraavia lasten liikenneturvallisuu- teen ja liikennekasvatukseen liittyviä väittämiä. <u>Miten ne vastaavat mielipidettänne?</u>	Tutkimus- vuodet ja vastausten määrä	Vastaa <u>hyvin</u> mielipi- dettäni %	Vastaa <u>kohtal.</u> mielipi- dettäni %	Vastaa <u>huonosti</u> mielipi- dettäni %
Päiväkodin vanhempainilloissa on tarpeen käsi- tellä lasten liikenneturvallisuu-teen liittyviä asioi- ta säännöllisin väliajoin.	v. 2004 (N=839)	40	49	11
	v. 2006 (N=1026)	40	48	12
Lasten liikenneturvallisuu-teen liittyvistä asioista keskustellaan lapseni päiväkodissa riittävästi.	v. 2004 (N=810)	22	59	19
	v. 2006 (N=964)	26	60	14
Päiväkodin antama liikennekasvatus on tärkeä tuki kotona annettavalle liikennekasvatukselle.	v. 2004 (N=840)	78	21	1
	v. 2006 (N=1027)	82	16	2

Vanhemmat pitävät tärkeänä, että vanhempainilloissa käsitellään lasten liikenneturvallisuu-teen. Enemmistön mielestä liikenneturvallisuu-teen asioista keskustellaan riittävästi päiväkodissa. Päivä-
kotien antamaa tukea kotien liikennekasvatukselle pidettiin erittäin tärkeänä.1)

Mielipiteet päiväkotien liikennekasvatuksesta olivat pääosin samansuuntaisia molempina tutki-
musvuosina. Vuoden 2006 tulos oli vielä hieman myönteisempi kuin vuonna 2004.

1)

Tutkimuksessa isän tai äidin mielipiteet eivät yleensä poikenneet toisistaan. Eroja oli siten, että miehet valitsivat hieman useammin "vastaa kohtalaisesti mielipidettäni" tai "ei osaa sanoa" vaihtoehdon, kun naiset valitsivat "vastaa hyvin mielipidettäni" -vaihtoehdon vuonna 2004.

Päiväkodit ovat hieman pessimistisempiä kuin vanhemmat siitä, kuinka paljon turvallisuusasiat ovat olleet esillä päiväkodeissa.

Taulukko 14. Liikenneturvallisuusasioiden esilläolo vanhempainiloissa päiväkotien mukaan (kys. 4, päiväkotilomake). Tulokset prosentteina vuosilta 2004 ja 2006.

”Onko päiväkotinne vanhempainiloissa ollut esillä lasten turvalaitteiden käyttöön ja liikenneturvallisuuteen liittyviä asioita?”		
	v. 2004	v. 2006
	%	%
Säännöllisesti	6	15
Satunnaisesti	44	48
Ei lainkaan	50	37
Yht.	100	100
N	32	27

Puolet päiväkodeista vastasi vuonna 2004, että vanhempainiloissa ei ole ollut lainkaan esillä lasten turvalaitteiden käyttöön ja liikenneturvallisuuteen liittyviä asioita. Vain kuusi prosenttia päiväkodeista piti säännöllisesti näitä asioita esillä vanhempainiloissa (kys.4).

Vuonna 2006 oli niiden päiväkotien osuus kasvanut, joiden mukaan vanhempainiloissa käsiteltiin säännöllisesti liikenneturvallisuusasioita. Joissain kommentteissa mainittiin, että lapsi on ollut niin vähän aikaa päiväkodissa, että vanhempainiloja ei ole vielä ollut.

Päiväkotien keskustelua vanhempien kanssa lasten turvalaitteiden käytöstä on pidettävä enimmäkseen satunnaisena. Tätä mieltä oli kaksi kolmasosaa päiväkodeista vuonna 2004 ja kolme neljäsosaa päiväkodeista vuonna 2006. Tästä asiasta ei lainkaan keskustellut 28 % päiväkodeista vuonna 2004 ja 15 % päiväkodeista vuonna 2006 (kys. 5).

9 Vanhempien kommentteja lasten liikenneturvallisuudesta

Vanhempien kyselylomakkeen lopussa oli vanhemmilla mahdollisuus kommentoida aiheisisältöä. Kommentteja saatiin runsaasti (127 kpl) vuonna 2004. Vanhempien kommentteissa korostui vanhempien oma vastuu lasten liikenneturvallisuudesta. Liikenneturvallisuustyö otetaan vakavasti. ”Vanhempien oma esimerkki on parasta liikennekasvatusta” -teemasta saatiin 14 kommenttia. ”Vanhemmilla on päävastuu lasten liikenneturvallisuudesta” kommentoi myös 14 vanhempaa vuonna 2004.

Poliisia antamaan liikennevalistusta päiväkoteihin toivoi kahdeksan vastaajaa. ”Autoille hidasteita, liian kova nopeus” oli seitsemän vastaajan mielipide. Lasten vaatteissa on huonosti heijastimia viiden vastaajan mielestä. Turvaistuimen kiinnittämisen työläydestä kommentoi myös viisi vanhempaa vuonna 2004.

Kommentteja vuodelta 2004:

”Liikenneturvallisuuden kannalta on valitettavaa, että jotkut (lähinnä autoilijat) ajavat lujaa ja uhkarohkeasti. Itse voi ja kannattaa suojautua (kypärä, turvaistuin...) Mutta se ei estä onnettomuuksia, jotka aiheutuvat toisten varomattomuudesta liikenteessä. Kaikenlainen valistus ja lasten opastaminen on hyvin tärkeää!”

”Lasten liikenneturvallisuuteen liittyvien asioiden pitäisi olla itsestään selviä joka perheessä ja lapsen opettaminen liikenteeseen on vanhempien ei päiväkodin tehtävä. Yleensäkin turvaistuintuimien kiinnittäminen nykyisiin autoihin on erittäin työlästä ja aikaavievää (ja hermoja) tässä Liikenneturvalla olisi tekemistä auton- ja istuinvalmistajien kesken.”

”Kohta 8: Lastentarvikeliikkeestä sai hyvät neuvot turvaistuimen asennuksesta, näytettiin kädestä pitäen. Autoliikkeestä ei saanut mitään ohjeita. Kohta 12: Ensisijainen vastuu ja "mallin näyttö" vanhemmilla. PK voidaan ottaa asia esille ja muistuttaa vanhempia siitä, että lapset ottavat meistä aikuisista mallia kaikessa.”

”Kaikissa lasten ulkovaatteissa saisi olla jo ostaessa heijastinnauhat ommeltuina. Irtoheijastimet, esim. hiassa roikkuva aiheuttaa lasten leikkiessä vaaratilanteita, tai heijastimen juuttuessa johonkin vaate voi mennä siltä kohtaa rikki.”

”Päiväkodeissa ja kouluissa olisi hyvä järjestää jotain liikenneturvallisuuspäivää. Opetella asioita jalan liikkua, pyöräillä ja autolla liikkua. Oppi menee paremmin perille, jos opettajana vieras ihminen, esim. ammattilainen liikenneturvasta.”

”Liikennekasvatus on tullut esille enemmän arkitilanteissa kohdatessa, ei tuokioin tai oppikirjoista.”

Vuonna 2006 vanhempien kommentit olivat samansuuntaisia kuin vuonna 2004. ”Lasten liikenneturvallisuuden ja kasvatuksen päävastuu on vanhemmilla” (viisi kommenttia vuonna 2006). Kaikkiaan kommentteja saatiin tuolloin 143 kappaletta. Ajankohdasta (syksy) johtuen vastaajien joukossa oli sellaisia vanhempia, joilla ei vielä ollut kertynyt kokemusta päiväkodeista ja niiden mahdollisesta liikennevalistuksesta. ”En tiedä, paljonko päiväkodissa annetaan liikennevalistusta” kirjoitti viisi vastaajaa.

Heijastinasiat olivat myös syksyn takia kommentteissa usein esillä. ”Heijastimia pitäisi jakaa ilmaiseksi” esitti viisi vastaajaa. Kuusi vastaajaa vaati kaikille päiväkotilapsille heijastinliivejä. Hidasteita ja töyssyjä vaadittiin päiväkotien lähistölle. Myös pyöräilykypärien pakollistamista esitettiin muutamassa kommentissa.

Vanhempien kommentteja vuodelta 2006:

”Heijastimien kehitys upeata. Turvaliivit loistavat.”

”Hidasteet tiehen kaikkien päiväkotien ja koulujen läheisyyteen ja tarpeeksi suojateitä. Turvaliivien käyttöä tehostettava. Rattijuopot ja kaaharit kuriin, kovemmat rangaistukset, pidemmät ajoikiellot.”

"Hidastetöyssyjä/korotettuja suojateitä saisi olla enemmän, esim. juuri päiväkodin lähetyillä. Kuten myös 30km/h tai 40km/h rajoituksia voisi lisätä."

"Lasten kaukalot, istuimet tuntuvat olevan kovin huonosti suunniteltu normaaliin arkeen. Tuntuu, ettei istuinten valmistajat ja auton valmistajat käy minkään näköistä vuoropuhelua tai kehittä tuotteita yhdessä. Moneen autoon istuimet eivät sovi, vain joku määrätty."

"Lasten kulkiessa joskus päiväkodin henkilökunnan kyydeissä lyhyitä matkoja olisi olennaista, että päiväkodissa olisi käytettävissä edes istuinkorokkeita ja turvavyö jokaiselle lapselle. Korokkeet maksavat vain 10-20euroa kappale, eivät ole kunnalle iso investointi."

"-Lasten pyöräilykypärät ovat liian kalliita. Vuodessa saattaa hajota useampi kypärä, joten uuden ostaminen useammalle monesti vuodessa tekee jo ison summan."

"-Liian moni lapsi istuu autossa ilman turvavyötä/asianmukaista istuinta ja varsinkin vauvoja/pieniä lapsia äidit pitävät sylissänsä. Siinäpä haastetta TV-kampanjalle/lehti-kampanjalle!"

"Meille liikenneturvallisuus on tärkeä asia. Olemme panostaneet hyvien ja nykyaikaisiin turvatuimiin. Turvavöitä käytämme aina, niin aikuiset kuin lapsetkin."

"Olen huolissani ilmiöstä joka tuntuu yleistyvän. Monet nuoret vanhemmat eivät kiinnitä lapsiaan edes turvavöihin auton takaistuimelle vaan lapset saavat "peuhata" vapaasti autossa."

"Pitäisikö kotoa laittaa lapselle korokeistuin taksikyytien ajaksi? Mikä on taksin vastuu asiassa?"

"-Suositus lapsen istuimessa selkä menosuuntaan 3 -vuotiaaksi saakka on ongelmallinen, sillä lapsella loppuu jalkatila kesken. Joudumme tämän vuoksi pian kääntämään istuimen toisinpäin."

"Vanhempia on muistutettava siitä, että päiväkodin parkkialueella ei saa kaahata eivätkä lapset saa parkkialueella yksin liikkua."

10 Päiväkotien tekemä liikenneturvallisuustyö

Päiväkotikyselyihin vastasi 32 päiväkotia tai päiväkotiryhmää vuonna 2004 ja 27 päiväkotia tai päiväkotiryhmää vuonna 2006. Vastausten kokonaismäärä on pieni, joten muutaman prosentin erot kyselyjen vastausten välillä johtuvat sattumasta.

Raportissa on jo edellisillä sivuilla käsitelty niitä päiväkodeille tehtyjä kysymyksiä, joita on voitu verrata vanhempien vastauksiin. Seuraavassa käsitellään muut päiväkodeille osoitetut kysymykset.

10.1 Turvalaitteiden esilläolo opetustuokioissa

Heijastimen käyttö oli viimeisen vuoden aikana esillä opetustuokioissa 87 prosentissa päiväkodeista vuonna 2004 (vuonna 2006 96 %, kys.2). Pyöräilykypärän käyttö oli esillä opetustuokioissa 69 % prosentissa päiväkodeista vuonna 2004 (vuonna 2006 78 %). Turvavyön ja -istuimen käyttö oli viimeisen vuoden aikana opetustuokioissa esillä 44 prosentissa päiväkodeis-

ta vuonna 2004 (vuonna 2006 57 %). Kaikissa kolmessa kysytyssä aiheessa näytti tapahtuneen kasvua tutkimusajanjakson aikana.

10.2 Liikennekasvatusaineistojen käyttö päiväkodeissa

Liikenneturvan liikennekasvatusaineistoja käytti 56 % päiväkodeista vuonna 2004 ja 85 % vuonna 2006. Neljännes päiväkodeista ei käyttänyt näitä aineistoja vuonna 2004. Vuonna 2006 Liikenneturvan aineistoja ei käyttänyt 7 prosenttia vastanneista päiväkodeista. (kys. 6). Yleisimmin käytettiin Liikenneturvan tehtävävihkoja ja kansiota. Poimintoja maininnoista: Kypärätestiä, Turvaa lapsen koulutie -vihkoa, Pienen kulkijan taival -opasta, Turvapupu -vihkoa, Heijastintaulua. Lisäksi mainittiin mm. Lapsi liikenteessä -kansio, joka ei ole Liikenneturvan aineisto.

Päiväkotien enemmistön mielestä (60 % vuonna 2004, 67 % vuonna 2006) oppaita ja toimintamalleja kasvattajille oli riittävästi saatavilla (kys. 8a). Oppaita lisää toivoi 40 prosenttia päiväkodeista vuonna 2004 ja 30 prosenttia vuonna 2006 (kys. 8a).

Liikenneaiheisia tehtävämonisteita tai -kirjoja lapsille toivoi enemmän 59 % päiväkodeista vuonna 2004 ja 57 prosenttia vuonna 2006 (kys. 8b). Päiväkodeista 41 % vuonna 2004 ja 44 % vuonna 2006 oli sitä mieltä, että näitä monisteita on riittävästi saatavilla. Tulokset olivat siten samanlaisia molempina tutkimusvuosina.

Enemmän opetusaineistoja internetistä toivoo vajaa puolet (43 % vuonna 2004 ja 16 prosenttia vuonna 2006) päiväkodeista. Internetistä saatavia aineistoja pitää riittävinä vastaajista 39 % vuonna 2004 ja 68 % vuonna 2006. Vajaa viidennes päiväkodeista ei tarvitse internetin opetusaineistoja (kys 8c).

Yhteenvetona aineistotarjonnasta voi mainita, että kirjallista tehtävämateriaalin tarvetta ei ole vielä tyydytetty, mutta internetin tarjoamaan opetusaineiston riittävyteen aletaan olla tyytyväisiä päiväkodeissa.

10.3 Päiväkotien henkilöstön koulutustarve

Päiväkodeista kaksi kolmasosaa vuonna 2004 ja puolet vuonna 2006 haluaisi enemmän koulutusta päiväkodin henkilöstölle lasten liikenneturvallisuuksiin koskevista asioista. Viidenneksen mielestä vuonna 2004 (37 prosenttia vuonna 2006) tätä koulutusta on riittävästi saatavilla. Yhdeksän prosenttia (15 % vuonna 2006) päiväkodeista ei tarvinnut koulutusta.

10.4 Päiväkotien kommentteja

Vanhemmilla on päävastuu lasten turvallisuudesta myös päiväkotien mielestä, kuten seuraavista kommentteista ilmenee.

Päiväkotikommentteja **vuodelta 2004**:

”Päiväkoti-ikäisille toivomme enemmän ja monipuolisempaa liikennekasvatusmateriaalia. Henkilökunnalle enemmän teemakoulutusta esim. materiaalien käyttömahdollisuudet ja vinkkejä liikennekasvatusoppituokioihin. Liikenneturvan kouluttajia myös päiväkoteihin opastamaan lapsia

esim. pyöräilykypärän käytössä. Oulun liikenneturvan järjestämä koulutuspäivä 2003 syksyllä oli hyvä.”

”Liikenneturvallisuuden kasvatus/opetusvastuu on ensisijaisesti vanhemmilla. Päivähoito toteuttaa liikennekasvatusta paljon käytännön kautta, esim. retkillä. Erilaisten sopimusten tekeminen perheiden kanssa sopii erityisesti koulumaailmaan. Päivähoidossa lapset kulkevat pääsääntöisesti vanhempien kanssa eivätkä yksin.”

”Liikennekasvatus on tullut esille enemmän arkitilanteissa kohdatessa, ei tuokioin tai oppikirjoista.”

Päiväkotien kommentteja **vuodelta 2006**:

”Emme koe niin, että päiväkodin tulisi vastata lasten liikenneturvallisuuden valistamisesta vanhemmille. Yhteistyötä voidaan tehdä.”

”Henkilökunnan valistamisesta lähtee mielestäni koko liikenneturvallisuus liikkeelle. Joka vuosi toki sivutaan näitä asioita jossain muodossa, mutta joskus lisäpotkun antaminen meille aikuisille olisi paikallaan.”

”Meillä päiväkodissa on syksyisin ja keväisin liikenneteema, jossa käydään heijastimen ja kypärän käyttöä läpi. Myös liikennemerkkejä ja sääntöjä opetellaan ja keväisin eskareilla on pyöräilyviikko, jossa on kypärätesti ja taitorata ja pyöräily sääntöjä.”

”Liikenneturvan henkilö on ollut tosi kiva. Havaintoesitykset hyviä. Olisi hyvä jos vanhemmille voisi järjestää oman liikenneturva-illan.”

”-Ulkopuolisen asiantuntijan avulla asia menevät paremmin perille. Toivoo päiväkotikäisille suunnattua opetusvideota.”

”Yhteistyö Liikenneturvan kanssa on ollut useita vuosia sujuvaa Koulutusta ja materiaalia on saatu pyytäen ja pyytämättäkin. Kiitos!”

11 Pohdinta

Kokonaisuutena vanhempien ja päiväkotien vastaukset ovat vuonna 2006 vielä turvallisuusmyönteisempiä kuin vuonna 2004. Yleensä vanhempien asenne turvalaiteasioihin -kuten koko liikenneturvallisuuteen- on hyvin myönteinen ja kehittynyt vielä myönteisempään suuntaan kyse lyitten välillä. Monet kysymysosiot olivat liikenneturvallisuuden suuntaan vuonna 2006 vielä hieman myönteisempiä kuin vuonna 2004. Tässä suhteessa voidaan ajatella tehdyn kampanjatyön vaikuttaneen pienten lasten vanhempiin. Kaikkiaan asenneilmasto on otollinen päiväkoideissa tehtävälle liikennekasvatukselle, jonka nähdään tukevan kotien antamaa opastusta liikenteeseen.

Turvavyötä lapset käyttivät tutkimusvuosina myös lyhyillä matkoilla sataprosenttisesti. Lasten turvalaitteista autossa eniten käytettiin istuinkoroketta ja auton omaa turvavyötä. Lapset sijoitettiin vuonna 2006 useammin takapenkille kuin vuonna 2004. Tuloksia tarkastellessa on huomattava, että kyse on ilmoitetusta käytöstä, joka ei yleensä juuri poikkea kuin hieman parempaan suuntaan havaitusta turvalaitteiden käytöstä.

Pelkän turvavyön varassa olevien lasten määrä väheni puolella tutkimusajanjakson aikana ja pienimmillä lapsilla kuljetus pelkässä turvavyössä oli loppunut kokonaan. Siten lasten turvallisuus on selvästi kohentunut tutkimusajanjaksona. Selkä menosuuntaan kiinnitettyä turvaistuimen käyttö oli myös lisääntynyt, mutta käyttö oli edelleen vähäistä (seitsemän prosenttia autossa olevista lapsista). Turvalaitteiden käytön yleistymiseen vaikutti todennäköisesti niiden tulo pakollisiksi toukokuusta 2006 lähtien.

Heijastimen käytössä on sekä vanhemmilla että lapsilla korjaamisen varaa. Lasten heijastimen ja pyöräilykypärän käyttö oli kuitenkin hieman lisääntynyt tutkimusjakson aikana.

Merkillepantavaa oli, että turvaistuimen käytössä ei koeta paljon ongelmia. Enemmistö vanhemmista pitää turvalaitteiden asennusohjeita selkeinä. Noin viidennes vanhemmista oli kuitenkin sitä mieltä, että turvaistuimen kiinnittäminen autoon on hankalaa. Turvalaitteiden vuokrauspalvelua toivotaan kehitettäväksi molemmissa kyselyissä sekä takseihin haluttiin lasten turvalaitteita. Sen katsottiin jopa rajoittavan taksissa matkustamista. Lapsi viihtyy useimpien vanhempien mukaan hyvin turvaistuimessa.

Heijastimien ja pyöräilykypärien saatavuuteen oltiin tyytyväisiä kyselyissä.

Sekä vanhemmat että päiväkodit pitävät liikenneturvallisuuden pelisäännöistä sopimista päiväkodin kanssa tarpeellisena molempina vuosina. Vanhemmista on tärkeää, että vanhempainiloissa käsitellään lasten liikenneturvallisuutta. Vanhempien enemmistön mielestä liikenneturvallisuusasioista keskustellaan nykyisellään riittävästi päiväkodissa. Niin ikään päiväkotien antama tukea kotien liikennekasvatukselle pidettiin erittäin tärkeänä.

Päiväkodit ovat hieman pessimistisempiä siitä, kuinka paljon turvallisuusasiat ovat olleet esillä päiväkodeissa. Huomattava osat päiväkodeista vastasi, että vanhempainiloissa ei ole ollut lainkaan esillä lasten turvalaitteiden käyttöön ja liikenneturvallisuuteen liittyviä asioita. Myös päiväkodeissa käytävää keskustelua lasten turvalaitteiden käytöstä päiväkodit pitivät satunnaisena. Kaikkiaan vanhemmat sekä päiväkodit olivat sitä mieltä, että kodeilla on päävastuu lasten liikenneturvallisuudesta.

Päiväkodeissa on esillä lasten liikenneturvallisuus. Melkein kaikkien päiväkotien opetustuokioissa oli ollut esillä erityisesti heijastimen käyttö ja useimmissa päiväkodeissa oli myös käsitelty pyöräilykypärän käyttöä. Puolet päiväkodeista käytti Liikenneturvan liikennekasvatusaineistoja. Päiväkotien enemmistön mielestä oppaita ja toimintamalleja kasvattajille on riittävästi saatavilla. Lisää opetusaineistoja internetistä toivoo vajaa puolet päiväkodeista. Kaksi kolmasosaa päiväkodeista haluaisi enemmän koulutusta päiväkodin henkilöstölle lasten liikenneturvallisuutta koskevissa asioissa.

Lähteet

Elvik. R. Vaa. T., The Handbook of Road Safety Measures, Amsterdam 2004

Heinonen. M., Autoilijoiden ja peruskoululaisten liikennesääntötiedot, Liikenneturvan tutkimusmonisteita 93/2002

Liikennekäyttäytymisen seuranta 2004, Liikenneturva

LASTEN LIIKENNETURVALLISUUS

Kysely lasten vanhemmille

Lomake täytetään soveltuvin osin. Kysymyksiin vastataan ympäröimällä sopivaa vaihtoehtoa vastaava numero.

1. **Kunta** _____ 2. **Lapsenne syntymävuosi** _____

3. Kun lapsi matkustaa henkilöautossa, käyttääkö hän turvaistuinta tai turvavyötä

c) lyhyillä matkoilla (alle 5 km)	1 yleensä aina
	2 joskus
	3 ei koskaan
d) pitkillä matkoilla (yli 5 km)	1 yleensä aina
	2 joskus
	3 ei koskaan

4. Entä te itse, käytättekö turvavyötä

c) lyhyillä matkoilla (alle 5 km)	1 yleensä aina
	2 joskus
	3 ei koskaan
d) pitkillä matkoilla (yli 5 km)	1 yleensä aina
	2 joskus
	3 ei koskaan

5. Onko autossanne toimintavalmis turvatyyny (airbag)

d) kuljettajan paikalla	1 kyllä
	2 ei
e) kuljettajan viereisellä paikalla	1 kyllä
	2 ei
f) sivuilla	1 kyllä
	2 ei

6. Mitä turvalaitetta ensisijaisesti käytätte lapsella autolla liikkuessanne? (valitkaa yksi vaihtoehto)

- 1 selkä menosuuntaan kiinnitettyä turvaistuinta
 - 2 kasvot menosuuntaan kiinnitettyä turvaistuinta
 - 3 turvaistuinta ja auton turvavyötä
 - 4 istuinkoroketta ja auton turvavyötä
 - 5 pelkkää turvavyötä
 - 6 jotakin muuta ratkaisua, mitä?
-

7. Mille istuinpaikalle autossa lapsenne turvaistuin on sijoitettu?

- 1 etuistuimelle
2 takaistuimelle

8. Arvioikaa seuraavia turvaistuimen ja -vyön käyttöön liittyviä väittämiä. Miten ne vastaavat mielipidettänne?

	vastaa <u>hyvin</u> mieli- pidettäni	vastaa <u>kohtalai-</u> <u>sesti</u> mieli- pidettäni	vastaa <u>huonosti</u> mieli- pidettäni
Turvaistuinten asennusohjeet ovat selkeitä ja helppoja noudattaa.	1	2	3
Turvaistuimen kiinnittäminen oikein auton istuimeen on hankalaa.	1	2	3
Olen saanut riittävästi opastusta turvaistuimen asentamisessa ja käytössä.	1	2	3
Turvaistuinten myyjät osaavat opastaa oikean turvalaitteen valinnassa ja käytössä.	1	2	3
Turvaistuinten myyjät ja vuokraajat kantavat vastuuta turvalaitteiden oikeasta käytöstä.	1	2	3
Turvaistuin on liian kallis hankinta.	1	2	3
Turvakaukaloiden ja -istuinten vuokrauspalvelua tulisi kehittää.	1	2	3
Lapsi viihtyy hyvin turvaistuimessa.	1	2	3
Lapsi irrottaa usein turvaistuimen vyöt itse ajon aikana.	1	2	3
Auton turvavyö hankaa lapsen kaulaa.	1	2	3
Taksilla matkustamista rajoittaa turvaistuimen puuttuminen useimmista takseista.	1	2	3

9. Kun kuljette jalan tai pyörällä lapsen kanssa, käyttäkö lapsenne

- d) pimeään aikaan heijastinta 1 yleensä aina
2 joskus
3 ei koskaan
- e) pyöräilykypärää pyöräillessä 1 yleensä aina
2 joskus
3 ei koskaan
- f) pyöräilykypärää pyörän kyydissä 1 yleensä aina
2 joskus
3 ei koskaan

10. Entä te itse, kun kuljette jalan tai pyörällä, käytättekö

- c) pimeään aikaan heijastinta 1 yleensä aina
2 joskus
3 ei koskaan
- d) pyöräilykypärää pyöräillessä 1 yleensä aina
2 joskus
3 ei koskaan

11. **Arvioikaa seuraavia pyöräilykypäriin ja heijastimeen liittyviä väittämiä. Miten ne vastaavat mielipidettänne?**

	vastaa <u>hyvin</u> mielipidettäni	vastaa <u>kohtalaisesti</u> mielipidettäni	vastaa <u>huonosti</u> mielipidettäni
Kaupoissa on hyvät valikoimat pyöräilykypäriä tarjolla.	1	2	3
Pyöräilykypärit ovat liian kalliita.	1	2	3
Pyöräilykypäri on epämukava käyttää.	1	2	3
Pyöräilykypäri on helppo säätää päähän sopivaksi.	1	2	3
Heijastimia on hyvin saatavilla kaupoissa.	1	2	3

12. **Miten tarpeellisenä lasten liikenneturvallisuuden edistämisen kannalta pidätte toimintatapaa, jossa päiväkotit ja lasten vanhemmat tekevät sopimuksen turvalliseen liikkumiseen liittyvistä yhteisistä pelisäännöistä?**

1 pidän tarpeellisenä 2 en pidä tarpeellisenä 3 en osaa sanoa

13. **Arvioikaa seuraavia lasten liikenneturvallisuuteen ja liikennekasvatukseen liittyviä väittämiä. Miten ne vastaavat mielipidettänne?**

	vastaa <u>hyvin</u> mielipidettäni	vastaa <u>kohtalaisesti</u> mielipidettäni	vastaa <u>huonosti</u> mielipidettäni
Päiväkodin vanhempainilloissa on tarpeen käsitellä lasten liikenneturvallisuuteen liittyviä asioita säännöllisin väliajoin.	1	2	3
Lasten liikenneturvallisuuteen liittyvistä asioista keskustellaan lapseni päiväkodissa riittävästi.	1	2	3
Päiväkodin antama liikennekasvatus on tärkeä tuki kotona annettavalle liikennekasvatukselle.	1	2	3

14. **Tilaa omille kommentteillenne:**

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

14. **Kyselyyn vastasi**
1 äiti

VIIMEISIMMÄT LIIKENNETURVAN TUTKIMUSMONISTEET

Sirkku Laapotti Esko Keskinen Mika Hatakka	Koulutus, tiedotus ja valistus liikennekäyttäytymisen ohjauskeinona. Autonkuljettajien informaatio- ja palautejärjestelmät liikenneturvallisuuustoimenpiteinä. Osaraportti 2 92/2001	
Matti Heinonen	Autoilijoiden ja peruskoululaisten liikennesääntötiedot 93/2002	
Leena Luukkanen	Nuorten liikennekäyttäytyminen, riskikokemukset, eettiset tulkinnat ja suhtautuminen liikennekasvatukseen 94/2002	
Matti Heinonen	Autoilijoiden arviointia Pidä pelivaraa -oppaasta 95/2003	
Leena Luukkanen Sirpa Rajalin	Autoilijoiden ajonopeudet - Kuljettajien käsityksiä ylinopeudella ajamisen syistä ja niihin vaikuttamisesta 96/2003	
Matti Heinonen	"Turvallisesti tien yli" esiopetusaineiston käyttö 97/2003	
Matti Heinonen	Ajetaan ihmisiksi -tiedotuskampanja 98/2004	
Sirpa Rajalin	Rattijuopumus Suomessa 99/2004	
Sirkku Laapotti Mika Hatakka Esko Keskinen	Liikenneturvajaksot osana rattijuoppojen yhdyskuntapalvelua -Mielekästä toimintaa 100/2004	
Matti Piispa turvallisuus 101/2004	Konginkankaan onnettomuus ja	liikenne-
Sirkku Laapotti Esko Keskinen	Ehjänä elämässä -liikenneturvallisuusesityksen vastaanotto ja vaikutukset 102/2005	
Matti Heinonen	Seurakuntien liikennekasvatus 103//2006	
Sirpa Rajalin Leena Pöysti	Kuljettajien vuorovaikutus ja koetut riskit liikenteessä. Vertailututkimus vuosilta 1988 ja 2006 104/2006	
Matti Heinonen	Päiväkotilasten turvalaitteiden käyttö vuosina 2004 ja 2006 105/2007	
Kati Hernetkoski Antero Lammi Sirkku Laapotti Ari Katila Esko Keskinen Pasi Anteroinen	Mopoilu Suomessa 2007. Osa 1 Mahdollisuudet ja uhat. Osa 2 Jalankulkijoiden haastattelut 106/2007	

VIIMEISIMMÄT LIIKENNETURVAN TUTKIMUKSET

- 106 Leena Sammalmaa Perheen toiminta ja lapsen turvallisuus,
Petri Raivola Helsinki 1991
Tapio Nummenmaa
- 107 Matti Syvänen Nuori liikenteessä, Helsinki 1992
Anna-Maija Kokko (ei julkaistu)
Anne Kuismin
Mika Nevala
- 108 Sirpa Rajalin Ajoneuvojen aikavälit ja lähellä perässä ajamisen
Sven-Olof Hassel syyt, Helsinki 1992
- 109 Vesa Hämäläinen Opastuksen vaikutus ajoneuvoväleihin,
Helsinki 1993
- 110 Sirpa Rajalin Vakavasta onnettomuudesta selviytyneiden
Tuula Immonen myöhempi ajokäyttäytyminen, Helsinki 1993
- 111 Erkki Lähdeniemi Ennakoivan ajon koulutuksen vaikutukset
linja-autoyrityksessä, Helsinki 1994
- 112 Seppo Olkkonen Liikennevammojen muutokset Suomessa vuosina
Liisa Forsten 1970-90. Osastohoitoon johtaneiden liikenne-
vammojen analyysi, Helsinki 1995
- 113 Erkki Lähdeniemi Kuljettajien käsitykset nopeusvalvonnasta,
Helsinki 1995
- 114 Erkki Lähdeniemi Pidä pelivaraa -alueellisen koulutuskokeilun
tulokset, Helsinki 1996
- 115 Mikko Räsänen Moottoriajoneuvojen risteämis- ja suistumisonnet-
tomuudet. Kehitys 1990-luvun alussa sekä osallis-ten, onnettomuustyyppin ja -
paikan yhteyksiä,
Helsinki 1997
- 116 Juha Luoma Heijastimien sijoittelun vaikutukset jalankulkijoiden
Merja Penttinen tunnistamiseen pimeässä. Suomalaisten ja michi-
ganilaisten kuljettajien vertailu, Helsinki 1997
- 117 Ilkka Koivisto Onnistuiko sääntömuutos ?
Mikko Räsänen Kevyen liikenteen uusien sääntöjen tunteminen ja
Heikki Summala niiden vaikutukset liikennekäyttäytymiseen,
Pekka Kouri Helsinki 1998
Hannu Leinonen
- 118 Sirpa Rajalin Poikkeava nopeuskäyttäytyminen tieliikenteen
turvallisuusongelmana, Helsinki 1998
- 119 Sirkku Laapotti Nuorten mies- ja naiskuljettajien liikenneasenteet
Esko Keskinen vuosina 1978 ja 2001, Helsinki 2002
Sirpa Rajalin

120 Sirpa Rajalin
Leena Pöysti
Heikki Summala

Liikenteen ilmapiiri turvallisuuskompassina
-Liikenteen ilmapiiritarkastelu vuosina 1992-2005,
Helsinki 2005